

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ
ΕΠΟΡΙΑΚΟΣ ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΚΟΙΜΗΣΕΩΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΠΥΛΟΥ

Ιερὰ θαυματουργὸς Εἰκὼν
Ὑπεραγίας Θεοτόκου Μυρτιδιωτίσσης Πύλου

Η πόλη

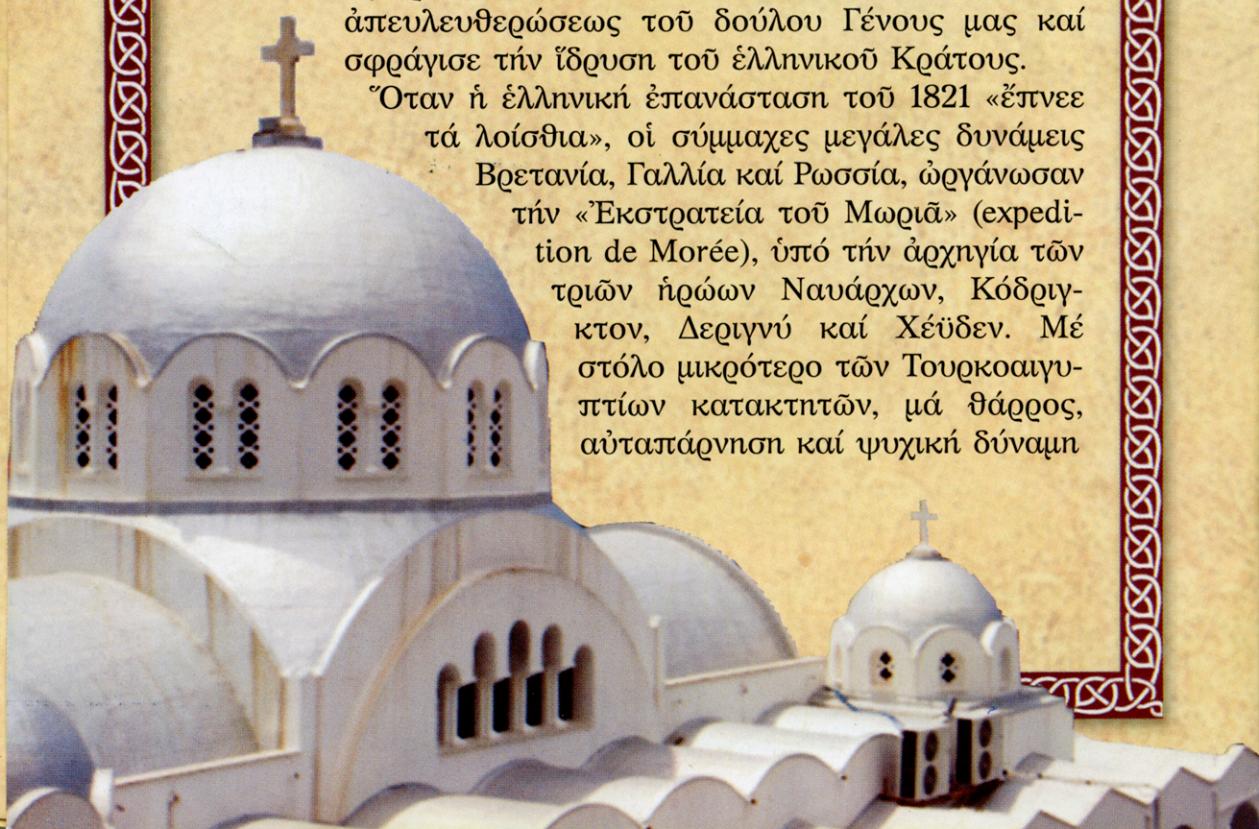
Η βασιλική πόλη τοῦ Νέστορος, ἡ ὅμορφη νύμφη τοῦ Ναβαρίνου, πού καθρεφτίζεται στά καταγάλανα νερά τοῦ Ιονίου Πελάγους, ἡ ἔνδοξη πρωτεύουσα τῶν Νηλειδῶν, ὁ κατά τὸν Ὀμηρο «ἡμαθόεις (ἀμμιώδης) Πύλος», πού ἔλαβε τὸ ὄνομα ἀπό τὸν Μεγαρέα ἰδρυτή της Πύλο (ἢ Πύλα), γιό τοῦ Κλήσωνος, ἐπιβλέπεται «ἐν εὐμενείᾳ» ἀπό τὴν γλυκυτάπη Μυρτιδιώτισσα.

Ἀθηναῖοι, Λακεδαιμόνιοι, Πειρατές, Φοράγκοι ἵππότες, Ἐνετοί καὶ Τούρκοι, πέρασαν ἀπό τούτη τὴν νότια γωνιά τῆς πατρίδος μας. Τίνι θαύμασαν, ἀλλά καὶ τίνι ταλαιπώρησαν, ἐπειδή ἥθελαν νά τὴν κάνουν δική τους. Ζήλεψαν τὴν ἀπαράμιλλη ὅμορφιά καὶ τὴν ἔχωριστή της θέση. Πόθησαν τό πράσινο τῶν πεύκων, τὸ γκρīζο τῆς πέτρας, τὸ κεραμίδι τῶν βράχων τῆς Σφακητρίας, τὸ γαλάζιο τῆς θάλασσας καὶ τ' οὐρανοῦ.

Σέ τοῦτο τό φυσικό λιμάνι τῆς Μεσογείου, στίς 8/20 Ὁκτωβρίου τοῦ 1827, πραγματοποιήθηκε ἡ ἔνδοξη Ναυμαχία τοῦ

Ναβαρίνου, ἡ ὅποια ἀποτέλεσε τὴν ἀπαρχή τῆς ἀπευλευθερώσεως τοῦ δούλου Γένους μας καὶ σφράγισε τὴν ἰδρυση τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους.

“Οταν ἡ Ἑλληνική ἐπανάσταση τοῦ 1821 «ἔπνεε τά λοίσθια», οἱ σύμμαχες μεγάλες δυνάμεις Βρετανία, Γαλλία καὶ Ρωσσία, ὡργάνωσαν τὴν «Ἐκστρατεία τοῦ Μωριᾶ» (expédition de Morée), ύπό τὴν ἀρχηγία τῶν τριῶν ἱρῶν Ναυάρχων, Κόδριγκτον, Δεριγγύ καὶ Χέϋδεν. Μέ στόλο μικρότερο τῶν Τουρκοαιγυπτίων κατακτητῶν, μά θάρρος, αύταπάρνηση καὶ ψυχική δύναμη

τεράστια, ἔδωσαν μάχη μέσα στον δόμο του Ναβαρίνου και σέ μόλις τέσσερις ὕρες, καταπόντισαν τίν εώς τότε παντοδύναμη Ὀθωμανική Αὐτοκρατορία και ἐφήδμοσαν τίν συνθήκη του Λονδίνου. Αύτό τό καθωριστικό γεγονός, εὐγνωμόνως ἡ Ἑλλάδα τό τιμᾶ μέ λαμπρότητα κάθη χρόνο στίς 20 Ὁκτωβρίου. Στό λιμάνι τῆς Πύλου καταφθάνουν ἀντιπροσωπευτικά ἀπό τά τρία κράτη πολεμικές φρεγάτες μέ τό πλήρωμά τους, καθώς και οἱ Πρέσβεις αὐτῶν. Κατατίθενται στέφανοι στό Μνημεῖο τῶν τριῶν Ναυάρχων στήν κεντρική πλατεῖα, τελοῦνται ἐπιμνημόσυνες δεήσεις «ὑπέρ τῶν πεσόντων ἑλλήνων και φιλελλήνων ἐπί τῇ Ναυμαχίᾳ τοῦ Ναβαρίνου» και κορυφώνονται οἱ ἐκδηλώσεις τιμῆς και μνήμης πρός τούς συμμάχους, διά μεγαλοπρεπούς Παρελάσεως τοῦ στρατοῦ τῶν τριῶν Δυνάμεων.

Ἐνα χρόνο μετά τίν Ναυμαχίᾳ τοῦ Ναβαρίνου, ἀφίχθηκε στό Νιόκαστρο (σημερινή Πύλο), τό 1828, ὁ Γάλλος Στρατηγός Νικόλαος-Ιωσήφ Μαιζών (Nicolas Joseph Maison) μέ 14.000 ἄνδρες, προκειμένου νά ἐκδιώξει τά τελευταῖα ὑπολείμματα τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ. Στήν γαλλική αὐτή ἀποστολή, ὑπό τίν ὀνομασία: «Ἐπιστημονική ἀποστολή τοῦ Μωριᾶ» (Expédition scientifique de Morée), συμμετεῖχαν 17 ἐπιστήμονες, οἱ ὅποιοι μελέτησαν και κατέγραψαν τήν περιοχή. Ο εὐφυής Στρατηγός Μαιζών ἀντιληφθείς τήν ἀξία τῆς περιοχῆς, ἵδρυσε ἔξω ἀπό τά τείχη τοῦ κάστρου σέ θέση ἀμφιθεατρική, τή νέα πόλη τοῦ Νιόκαστρου. Τόν σχεδιασμό τῆς ρυμοτομίας τῆς νέας πόλεως ἀνέλαβαν οἱ ἐπιστήμονες τῆς ἀποστολῆς μέ ἐπικεφαλῆ τόν Γάλλο Μηχανικό Adurat. Η ὀνομασία Νιόκαστρο ὅμως θύμιζε τήν τουρκική κατοχή, διότι ἔτσι ὠνόμασαν οἱ Τοῦρκοι κατακτητές τό Νέο Κάστρο πού ἔκτισαν τό 1573, σέ ἀντιδιαστολή τοῦ φραγκικοῦ Παλαιόκαστρου στό Κορυφάσιο, ὅταν κατέλαβαν τήν περιοχή, πού μέχρι τότε λεγόταν Ναβαρίνο. Όνομασία, πού κι' αὐτή δηλώνει ἄλλη φοβερή εἰσβολή βαρβάρων κατακτητῶν, τῶν Ἀβάρων, πού τόν 6^ο μ.Χ. αἰῶνα ἀφοῦ πολιόρκησαν και λεπλάτησαν, κατοίκησαν τοῦτο τό τόπο, πού ἔκτοτε ἔλαβε τήν ὀνομασία Ἀβαρίνο - Νέο Ἀβαρίνο και ἐκ συνεκφορᾶς - Ναβαρίνο. Ἐτσι, λίγα χρόνια μετά τήν ἀπελευθέρωση, και

δταν ἦδη ή νέα πόλη εἶχε κατοικηθεῖ ἀπό Κυθηραίους,
Ἐπτανησίους, Μανιᾶτες, Κρῆτες, Γορτυνίους καὶ Ἀρκᾶδες,
τό έτος 1833 διά Βασιλικοῦ Διατάγματος, ΦΕΚ 12/6-4-1833,
μετωνομάσθηκε σέ Πύλο.

‘Ο Ναός καὶ η Ἱερά Εἰκών τῆς Θεοτόκου

Αύτή τίν ίστορική καὶ συνάμα βασανισμένη γωνιά τῆς Ἑλλάδος, ἡ Μεγαλόχαρη Παναγία μας θέλησε νά τίν ἀγιάσει μέ τίν παρουσία Της. Στόν μεγαλοπρεπή Μητροπολιτικό Ναό τῆς πόλεώς μας, φυλάσσεται ώς σέμινωμα καὶ Ἱερό παλλάδιο, ἡ πάνσεπτος Εἰκών Αύτῆς ἐπονομαζομένη «Παναγία ἡ Μυρτιδιώτισσα». Ἀντίγραφο τῆς θαυματουργοῦ Εἰκόνος τῶν Κυθήρων, πού ἔλαβε τίν ὄνομασία Της ἀπό τόν τόπο τῆς εὐρέσεώς Της, δταν ἀνεδύθη μέσα ἀπό μυρτιές, ἀπό εύλαβη βοσκό στό νησί τῶν Κυθήρων. Ἀποτελεῖ γιά μᾶς τούς πυλίους, ὅπου γῆς, ἴδιαίτατη τιμή, οὐράνια εὐλογία, παρηγοριά καὶ μέγα καύχημα. Ἐνθρονισμένη στόν δισυπόστατο Ναό Της μαζί μέ τόν προστάτη τῶν θαλασσῶν Ἀγιο Νικόλαο, προστατεύει καὶ λυτρώνει τό ποιμνιό Της, «ἀπὸ πάσης ἀνάγκης, θλίψεως καὶ νόσου καὶ βλάβης».

Οἱ πρῶτοι κάτοικοι τῆς Πύλου ἦσαν κυθηραῖοι ψαράδες, οἱ ὅποιοι γιά τίς θρησκευτικές τους ἀνάγκες ἔκτισαν ἔνα ἀπλό, ἀπέριτο δισυπόστατο Ναό, ἐπ’ ὄνόματι τῆς Κομήσεως τῆς Υπεραγίας Θεοτόκου καὶ τοῦ Ἅγιου Νικολάου. Εύλαβεῖς οἱ κυθηραῖοι, ἔχουν τίν εὐλογημένη συνήθεια, ὅπου ἐγκαδίστανται νά φέρουν μαζί τους ἀντίγραφο τῆς κληρονομίας καὶ τοῦ πλούτου τους. Δηλαδή, ἀντίγραφο τῆς εἰκόνος τῆς Παναγίας τῆς Μυρτιδιώτισσας. Ὄπουδήποτε στήν ὑπ’ οὐρανόν κι’ ἄν εύρισκεται ὁ κυθηραῖος πιστός, εἶναι ἐπιτακτική γι’ αὐτόν ἀνάγκη νά ἔχει μαζί του ἀντίγραφο τῆς ἐφόρου καὶ προστάτιδος τοῦ νησιοῦ του, τῆς Μυρτιδιώτισσας. Ἔτσι ἔκαμαν καὶ μέ τίν καινούργια τους πατρίδα τήν Πύλο. Ἀμέσως μέ τίν ἐγκατάστασή τους ἐκεῖ, τό έτος 1828, παρήγγειλαν τίν κατασκευή ἀντιγράφου τῆς εἰκόνος τῶν Κυθήρων. Τρία χρόνια ἔκαμε ὁ εύλαβης ἀγιογράφος νά τίν τελειώσει. Τό έτος 1831 παρεδώθη ἡ Ἱερά εἰκών τῆς Μεγαλόχαρης καὶ ἐγκατεστάθηκε στόν φτωχικό Ναό τῆς Παναγίας καὶ τοῦ Ἅγιου Νι-

Ἡ ἱερά Εἰκόνων τῆς Μυρτιδιώτισσας, χωρίς τὸ κάλυμμα

κολάου, τόν όποιο τό 1856, ἀνεκήρυξαν σέ Μητροπολιτικό Ναό τῆς Πυλίας ὄλοκλήρου.

Μεγάλη καὶ ἐπιβλητική σέ μέγεθος ἡ Ἱερά εἰκών, 1 μέτρο καὶ 80 ἑκατοστά. Πρόκειται περὶ μᾶς εἰκόνος τῆς Βρεφοκρατούσης, ἡ ὅποια ἔμαρτυρει τόν προσκυνητή μέ τήν ἐπιβλητικότητα ἀλλά συγχρόνως καὶ μέ τήν ἀπαράμιλλη γλυκύτητα τοῦ προσώπου Της. Μέ τό ἀριστερό Της χέρι κρατᾷ τό Χριστό, ἐνῷ ὑψώνει τό δεξί χέρι μέχρι τοῦ στήθους. Ἀγιογραφημένη ἀριστοτεχνικά ἀπό τό ἔμπειρο χέρι τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ χίου, στόν τύπο τοῦ γνωστοῦ, μεγαλοπρεποῦς, ἀρχοντικοῦ, σεμνοῦ προτύπου τῆς Ὁδηγητρίας, πού ὄνομάζεται ἔτσι, ἐπειδή ἡ Θεομήτωρ μᾶς ὁδηγεῖ πρός τή μόνη ὁδό τῆς σωτηρίας μας, τόν Ἰησοῦ, δεικνύουσα Αὐτόν μέ τό δεξί Της χέρι, σέ δρθια στάση.

Τά ἐνδύματα ἀμφοτέρων τῶν προσώπων εἶναι πολυτελῆ, φέροντα πολλές πτυχώσεις καὶ τά χρώματα εἶναι ζεστά καὶ γλυκά. Τά ἴματα τῆς Θεοτόκου εἶναι ἴδιαιτέρως διακοσμημένα. Τό Ἱερό Μαφόρι τῆς Παναγίας (ἔξωτερικό κάλυμμα πού σκεπάζει τήν κεφαλή, τούς ὄμοις, τό πίσω μέρος τοῦ σώματος μέχρι τά πόδια), στήν ἄκρη του εἶναι στολισμένο μέ πολυτελές διπλό σειρά. Τό πρῶτο χρυσοῦ χρώματος καὶ τό δεύτερο ἀσημένιου, τό ὅποιο ἀναπαριστᾶ πολυτελῆ δαντέλα. Μέ τήν ἵδια πολυτελῆ διακόσμηση ἔχουν ἀποτυπωθεῖ καὶ τά τρία ἀστέρια τῆς Παναγίας, τά ὅποια συμβολίζουν τό ἀειπάρθενον Αὐτῆς. Τήν Πανάχραντον Κορυφή στεφανώνυν μέ βασιλική κορώνα, δύο ἄγγελοι ἐπί νεφελῶν. Ὁ Ἰησοῦς Χριστός ώς παιδίον, βρίσκεται στήν ἀγκαλιά τῆς Μητρός Του, ἀτενίζων ἐκστατικός πρός ἐμᾶς, μέ γλυκεῖα καὶ μελαγχολική συγχρόνως ἔκφραση. Εὔλογεῖ διά τῆς δεξιᾶς, ἐνῷ μέ τό ἀριστερό του χέρι κρατεῖ κλειστό τό Ἱερό Εὐαγγέλιο.

Οἱ βραχυγραφίες τῶν ὄνομάτων τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Θεοτόκου εἶναι γραμμένες ἐντός διακοσμημένων πλαισίων, ὅπως καὶ ἡ ἐπιγραφή τῆς εἰκόνος: «Η ΠΑΝΑΓΙΑ Η ΜΕΡΤΙΟΤΙΣΑ». Στήν ἀριστερή πλευρά τῆς εἰκόνος, δίπλα ἀπό τό παιδίον Ἰησοῦ, εἶναι γεγραμμένα, τό ἔτος τῆς ἰστορίσεως αὐτῆς καὶ τά ὄνόματα τοῦ ἀγιογράφου καὶ τῶν δωρητῶν:

«1831 χείρ Κωνσταντίνου χίου
μνήσθητι πάναγνε τῶν δούλων σου ἡλίας· γιώργις· μανώ-
λης· γιάννης· παναγιώτης· δημήτρις· ἀντώνιος· γεώργιος·
σταύρος· γιάννης· μπενιζέλος· κοσμᾶς».*

Τό ίδιο έτος κατασκευάσθηκε καί τό περίτεχνο ἀργυροῦν
ἐπιχρυσωμένο κάλυμμα, καρφωμένο δυστυχῶς ἐπί τῆς εἰκό-
νος. Ἐπί τοῦ δεξιοῦ μέρους τῆς Θεοτόκου στό ὑψος τοῦ προ-
σώπου Της, ἀναφέρεται χαραγμένο τό έτος τῆς ἰστορίσεως
καί διακοσμήσεως αὐτῆς, «ἔξογραφίθη 1831 ἐκοσμίθη δαπά-
νης τοῦ ἐν Πύλῳ ἴεροῦ ναοῦ ἡ Κοίμησις τῆς Θεοτόκου». Στό
κάτω μέρος σημειώνεται τό δνομα τοῦ κατασκευαστοῦ,
«ἔργον Θεοδοσίου Κυρκιγιάννη».

Ὑπάρχει δέ ἡ ἔξης ἀσυμφωνία στό κάλυμμα μέ τήν εἰκόνα.
Ἐνῷ στήν εἰκόνα ὁ Ἰησοῦς Χριστός παρίσταται νά κρατεῖ
κλειστό τό ἴερό Εὐαγγέλιο, στό ἀργυροῦν κάλυμμα παρίστα-
ται κρατών τό ἴερό Εὐαγγέλιο ἀνοικτό καί νά ἐπιγράφονται
τά Κυριακά λόγια: «Ἐγὼ εἰμὶ τὸ φῶς τοῦ κόσμου, ὁ ἀκο-
λουθῶν ἐμοὶ οὐ μὴ περιπατήσει ἐν τῇ σκοτίᾳ».

* Διατηρεῖται ἡ ὀρθογραφία τοῦ πρωτοτύπου.

Κατά τό ἔτος 1965, φοβερός σεισμός ἔπληξε τήν περιοχή καί ὁ Μητροπολιτικός Ναός τῆς Πύλου ὑπέστη ἀνεπανόρθωτες ζημιές. Ἡ μόνη λύση ἦταν ἡ κατεδάφισή του. Ἐτσι, τρία ἔτη ἀργότερα τό 1968 κατεδαφίσθηκε, γιά νά ὑψωθεῖ στή θέση του ὁ σημερινός μεγαλοπρεπής βυζαντινός Ναός τῆς Παναγίας καί τοῦ Ἅγιου Νικολάου. Κατά τή διάρκεια τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ νέου Ναοῦ, ἡ Εἰκών τῆς Παναγίας τῆς Μυρτιδιώτισσας μεταφέρθηκε στόν ιερό Ναό τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος τοῦ Κάστρου, ὅπου παρέμεινε ἐπί δέκα ἔτη μέχρι νά περατωθεῖ ὁ Ναός, τοῦ ὅποιου τά Ἔγκαίνια τελέσθηκαν στίς 17 Ὁκτωβρίου 1978, ὑπό τοῦ Μητροπολίτου Μεσσηνίας κυροῦ Χρυσοστόμου Θέμελη. Σήμερα ἡ εἰκών τῆς Μυρτιδιωτίσσης, Πολιούχου καί Προστάτιδος τῆς Πύλου, εὑρίσκεται ἐνθρόνισμένη ἐντός τοῦ μεγαλοπρεποῦς Ναοῦ σέ ξυλόγλυπτο προσκυνητάριο, τῆς ὅποιας ἡ μνήμη τελεῖται μέ κάθε λαμπρότητα στίς 24 Σεπτεμβρίου, διά τῆς συμμετοχῆς Ἀρχιερέων καί πλήθους προσκυνητῶν.

Ἐπίσης ἐντός τοῦ ιεροῦ μας Ναοῦ θησαυρίζονται ἡ ιερά εἰκών καί τεμάχιο ιεροῦ Λειψάνου τοῦ νεοφανοῦς Ἅγιου Λουκᾶ τοῦ ἰατροῦ, Ἐπισκόπου Κριμαίας καί Συμφερόυπολεως τοποθετημένο ἐπί τῆς εἰκόνος, δῶρο τῆς Ρωσσικῆς ἀποστολῆς, τό ἔτος 2006, πού κάθε χρόνο καταφένει στήν Πύλο γιά τίς λαμπρές ἐκδηλώσεις τοῦ Ναβαρίνου. Στό πίσω μέρος τῆς εἰκόνος ἀναγράφεται ἡ πιστοποίηση τῆς γνησιότητας τοῦ ιεροῦ Λειψάνου καί τό ἔτος τῆς δωρεᾶς. Τήν ἡμέρα τῆς μνήμης τοῦ Ἅγιου, στίς 11 Ιουνίου, τελεῖται πανηγυρική ιερά Ἀγρυπνία.

